

Format de citation

Sulitková, Ludmila: Rezension über: Karel Malý / Pavla Slavičková / Ladislav Soukup / Petra Skřejpková / Jiří jr. Šouša / Jana Vojtišková / Klára Woitschová / Jiří Šouša (eds.), *Práva městská Království českého. Edice s komentářem*, Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2013, in: *Český časopis historický*, 2015, 2, S. 488-495, DOI: 10.15463/rec.1189737625

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

RECENZE

Nová edice a zhodnocení Koldínových Městských práv

Karel MALÝ, Pavla SLAVÍČKOVÁ, Ladislav SOUKUP, Petra SKŘEJPKOVÁ,
Jiří ŠOUŠA, Jiří ŠOUŠA ml., Jana VOJTÍŠKOVÁ, Klára WOITSCHOVÁ (edd.)

Práva městská Království českého. Edice s komentářem

Praha, Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum 2013, 783 s.,
ISBN 978-80-246-2117-3.

Mezi odbornou historiografickou produkcí publikovanou v poslední době právem přitahuje pozornost *Práva městská království českého* s doplňujícím podtitulem *Edice s komentářem*. Každému jen trochu zasvěcenějšímu čtenáři zřejmé, že jde o novou edici stejnojmenného městského zákoníku, vydaného tiskem poprvé roku 1579 a autorsky zpracovaného Pavlem Kristiánem z Koldína (tehdy ve funkci kancléře Starého Města pražského). A rovněž tak je známo, že první ediční zpřístupnění těchto práv „spolu s Krátkou jich Summou“, neboli koncizním výtahem, pořízené Hermenegildem Jirečkem (za spolupráce bratra Josefa) se datuje již do poslední čtvrtiny 19. století, k roku 1876. Zdá se tedy, že věkovitost prvotní edice byla dostatečnou badatelskou pobídkou, aby příslušná Městská práva, představující bezpochyby unikátní doklad úrovně partikulárního práva *sui generis* v českých zemích, byla zasvěcené badatelské veřejnosti zpřístupněna znovu. Tohoto náročného úkolu se ujal pod vedením renomovaného právního historika Karla Malého tým dalších sedmi spoluřešitelů v rámci projektu Grantové agentury ČR, a překládaná publikace představuje jeden z výsledků projektu. Vlastními editory jsou Jiří Šouša, Jana Vojtíšková a Klára Woitschová, zatímco ostatní spolupracovníci se podíleli na rozboru ustanovení *Práv městských* v oblasti trestního i civilního práva – Karel Malý, Ladislav Soukup, Petra Skřejpková a Petra Slavíčková (podíl autorského vkladu J. Šouši a J. Šoušy ml., uvedených v celkovém výčtu spolupracovníků na titulní straně, tak uživateli uniká).

Naše postřehy se budou ubírat dvojím směrem – ve vztahu k edičnímu počínu a ve vztahu k hodnocení předmětné právní materie.

Pohlédneme-li do Jirečkova vydání, pak je zřejmé, že právě toto hodnocení jeho edice nenabízí (což ovšem jistě objektivně nutné považovat za její nezbytnou součást), takže v tomto směru šlo o dobrý záměr. A co ještě Jirečkova edice postrádala, byly rejstříky (věcný i jmenný geografický a osobní). Stávající badatelské využívání Jirečkem editované látky po stránce obsahové však umožňovaly Koldínem samým sestavené rejstříky (jakási kombinace principu tematického a věcného, vycházející z členění právní materie) jak k širší textaci *Práv městských*, tak i k uvedenému stručnějšímu výtahu, obsahově ale naprosto shodnému. Sestavení nových věcných i jmenných rejstříků bylo objektivně potřebné a ještě jim budeme věnovat pozornost.

V současné ediční praxi je obvyklé předeslat edici vybraného pramene úvod (a nepostráda jej ani Jirečkova edice), jímž je pramen zasazen do širších historických souvislostí. Zde jsou zhodnoceny případné dosavadní ediční počiny a přínos stávající historiografické produkce na poznání pramene. Chybět nemůže ani ediční (případně i jazyková) poznámka. Součástí edice musí rovněž být kvalitní informačně kritický aparát (poznámky, rejstříky, seznam využitých pramenů a literatury, a to i sekundárních, a resumé).¹ U toho, zda jím je nová edice skutečně v úplnosti opatřena, se pozastavíme na příslušných místech.

Nové edici je předaslána jakási souborná první kapitola, sestávající z velmi stručného přehledu *Vývoje městského práva v Čechách* – s výslovným označením *Na místo úvodu* – z čehož vyplývá, že zpracovatel Karel Malý si byl dobře vědom, že na osmnácti stranách zde zveřejněného textu není objektivně možno tento složitý proces ve své úplnosti postihnout, a z *Poznámky vydavatelů k nové edici Práva městského Království českého, Krátké summy a Pokut*. Přitom obě tyto součásti úvodu představují v souhrnu jen na 40 tiskových stran. Obsahové náplni *Vývoje* se budu věnovat podrobněji níže, takže nyní k oné *Poznámce*. V obsahu není naznačena její struktura, takže až při jejím pročítání lze zjistit, že sestává z pododdílů, které přinášejí základní postřehy k předchozí edici a zdůvodnění, který tisk (respektive tisky) se vlastně stal základem nové edice, naznačují stručně další šíření Koldínových práv a Summy. Uvádějí též uložení předmětných tisků v našich knihovnách podle *Knihopisu českých a slovenských tisků*² a podávají přehled tzv. doplňkových zdrojů, které dle editorů „upřesňují, specifikují, vysvětlují a v některých případech i mění základní text normy“. Z následujícího odstavce je to ale sotva patrné, protože je v něm jen stručně naznačen obsah vybraných, relevantních archivních fondů a sbírek, navíc jen z Národního archivu v Praze, které by mohly vhodně dotvořit současnou úroveň poznání, zejména co se týče reflexe předmětného pramene v soudobé právní praxi. Toto omezení na „doplňkové“ zdroje jen z jednoho archivu vyvolává údiv, právě tak jako skutečnost, že alespoň některé fondy nebyly hlouběji prozkoumány a získané nové poznatky nebyly vtěleny do právně historicky zaměřené části úvodní kapitoly (zmíněné komentáře totiž aplikační rovinu ne-

1 Z poslední doby můžeme z edic právních pramenů upozornit na příkladně zpracované edice z oblasti zemského práva, a to jak v Čechách, tak na Moravě: Petr KREUZ – Ivan MARTINOVSKÝ (edd.), *Vladislavské zřízení zemské a navazující prameny (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích)*, Praha 2007; Dalibor JANIŠ (ed.), *Moravský zemský sněm na prahu novověku. Edice památek sněmovních z let 1518–1570. I. Památky sněmovní I*. In: Documenta res gestas Bohemicas saeculorum XVI.–XVIII. Illustrantia. Series A, Volumen I–1, Praha 2010; Jana JANIŠOVÁ – Dalibor JANIŠ (edd.), *Zemské zřízení Markrabství moravského z roku 1516 (počátky kodifikace zemského práva na Moravě)*, Olomouc 2013.

2 Zdeněk TOBOLKA – František HORÁK (edd.), *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší do konce XVIII. století*, Díl II. Tisky z let 1501–1800, Část I–IX, Praha 1939–1967; Bedřiška WIZDÁLKOVÁ – Vladimír JARÝ – Jan ANDLE (edd.), *Dodatky*, Díl II. Tisky z let 1501–1800, Část I–VII, Praha 1994–2010. Viz též <http://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/oddeleni-rukopisu-a-starych-tisku/knihopis> (29. 12. 2014).

berou v potaz).³ Pokud to nebylo v silách autorů, pak bych očekávala buď náležité zdůvodnění anebo přímo vypuštění těchto v podstatě nic neříkajících výčtových informací, které lze získat i z on-line popisu fondů Národního archivu.

V dalších pododdílech je obsaženo přehledné zhodnocení editovaných tisků po paleografické stránce, zhodnocení ikonografické a heraldické výzdoby (bohatší v širší textaci Koldínových práv) a zdůvodnění použitých transkripčních pravidel (lze říci, že poslední pododdíl je vlastně ediční poznámkou). U popisu vyobrazených signetů a erbů postrádám odkazy na specializovanou literaturu (rozhodně například neplatí, že v případě erbu Trčků z Lípy je klenot, tvořený volskými rohy, postrkán praporky ve „stejných barvách, jako jsou na štítu“ – jejich barva odpovídá pouze barvám vlastního klenotu). V ediční poznámce editoři naznačují, že pro přepis vybraných tisků volili, jistě oprávněně, transkripci (k té se ostatně přiklonil i původní editor) a objasňují zvolený systém přepisu.

Jelikož ovšem, a to je skutečně stěžejní pochopitelné (respektive v případě ambiciózní edice neomluvitelné), není k publikaci připojen žádoucí seznam využitých pramenů, nemá uživatel instruktivnější možnost přesvědčit se o pramenném základu edice a musí tedy příslušné údaje pracně shledávat v *Poznámce* (navíc ne na jednom místě). Za základ edice bylo tedy využito první vydání Koldínových *Práv městských* z roku 1579 z tiskárny Jiřího Melantricha z Aventýna (současné uložení Právnická fakulta v Praze), text *Krátké summary* z roku 1581 (tisk Jiřího Nigrina, současné uložení Národní knihovna Praha) a samostatný tisk *Pokut* z roku 1582, jinak běžně připojovaný k *Summě* (o tiskárně se tedy explicitně nic neříká, právě tak jako o skutečnosti, že textace *Pokut* je dílem Jana Koldína, bratra Pavlova). Dlužno podotknout, že i *Pokuty* byly zpřístupněny původní Jirečkovou edicí.

První pododdíl *Poznámky* přináší ke genezi a reflexi Koldínova díla oproti Jirečkovu pojetí obohacení především pokud jde o šíření Koldínových práv v různých jazykových mutacích a charakteristiku unikátní veršované verze zmíněných *Pokut*, vycházející ovšem z brilantních kodikologických rozborů Františka Hoffmanna.⁴ Připojeny jsou i nové dílčí postřehy k juristickým debatám týkajícím se interpretace městského práva, případně i jeho komparace s dobovým zemským právem, probíhajícím koncem 17. a v počátku 18. století. Tento stručný exkurz v rozsahu necelé tiskové strany by ale měl spíše zaznít v úvodu věnujícím se právnímu významu Koldínova počínu, a to ve značně širším, kritickém pojetí.

3 V této souvislosti je možné poukázat na ukončený interní grantový projekt katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (*Norma a disciplinace*), v jehož rámci byla zpracována studie L. SULITKOVÁ, *Normy a možnosti disciplinace v raně novověkých městech Čech a Moravy* (v tisku), v níž jsou rozebírány v širších historických a historiografických souvislostech právní knihy Starého Města pražského a města Brna (a také městské řády Náchoda a Prostějova) ve vztahu k povinnostem představitelů městské správy.

4 František HOFFMANN, *Rozšíření Koldínových Práv městských v českých, německých a latinských podobách*, Studie o rukopisech 18, 1979, s. 49–114; TÝŽ, *Jakuba Optalia z Třeбенice Knížka práv městských a pokuty právy městskými vyměřované. Podle Práv městských Pavla Kristiána z Koldína*, Sborník Národního muzea 4, řada C 21, 1976, s. 161–264; TÝŽ, *Koldínova práva městská ve verších*, Listy filologické 100, 1977, s. 165–166; TÝŽ, *Koldínova práva městská v latinském znění*, Studie o rukopisech 16, 1977, s. 131–135.

Co se týče využitých pramenů, posuzovatel nové edice tedy záhy zjistí, že vzal-li Jireček kdysi za základ pro svou edici v potaz druhé vydání Koldínových práv z roku 1618 (u tisku *Summy* její exemplář nelze přesně zjistit, editor uvedl, že jde o „pozdější vydání, ale Koldínem samým přehlédnuté“) se zdůvodněním, že „vydání 1579 a 1618 doslovně se spolu srovnávají, takže v podstatě mezi nimi nejmenšího rozdílu není“, měl jednoznačně pravdu, což si uvědomují i současní editoři, oceňující jeho „zdařilou profesionální práci“⁵. Na základě *Knihopisu* podávají sice editoři přehledný výčet známých tištěných exemplářů *Práv městských* a zvláště *Krátké summy*, postrádáme však upozornění, zda zvláště u základní řady *Knihopisu*, sestavované už v letech 1939–1967,⁶ byl podniknut pokus o ověření současné platnosti těchto signatur. Přitom z tohoto přehledu rovněž nevyplývá stáří zachycených tisků, tím méně byly zřejmě skutečně vzaty do rukou, aby se upozornilo na ty, které by případně obsahovaly odchylky od původního textu a dovoľovaly tak žádoucí posouzení v širších právně historických souvislostech. Za zvláště nepochopitelné považují, že není v edici přihlíženo k brněnskému vydání Koldínova zákoníku z roku 1701 (ač jej editoři zmínkou uvádějí), aby se přinejmenším zjistilo, zda na Moravě se *Práva městská* šířila ve shodném znění (mé předběžné postřehy se zdají nasvědčovat značné textové koincidenci).

Ve své *Poznámce* editoři naznačují, že šíření Koldínových práv nemuselo probíhat jen v tištěných exemplářích, ale také v opisech. Zde jde ovšem jen o stručné odkazy na rovinu poznání obsaženou ve studiích Františka Hoffmanna⁷ z konce sedmdesátých let 20. století. Pokud jde o odhady množství takových rukopisných dochování, odvolávají se editoři na on-line databázi rukopisů a bibliografie kodikologické literatury, sestavenou Oddělením pro soupis a studium rukopisů (pracujícím jako výkonný orgán Komise pro studium a soupis rukopisů při Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd ČR). Hledání v ní je ale pro badatele rozhodně náročnější (musí zadat přesný dotaz), a tak bylo rozhodně více na místě projít stávající vydání čtyř svazků *Průvodce po rukopisných fondech v České republice*.⁸ Množství dochovaných rukopisných exemplářů *Práv městských* i *Krátké Summy* se totiž zjevně nebude moci jen vágně odhadovat, tak jako to editoři činí, na „desítky až sta manuskriptů“,

5 Recenzovaná edice *Práva městská Království českého*, s. 32.

6 Srov. pozn. 2.

7 Srov. pozn. 4 a 11.

8 Marie TOŠNEROVÁ (ed.), *Průvodce po rukopisných fondech v České republice*, Díl I–IV, Praha 1995–2004. Zmíněné svazky *Průvodce* samozřejmě podrobně nerozepisují rukopisnou materii obsaženou ve starších katalozích našich nejvýznamnějších pražských knihoven, do nichž by tedy bylo záhodno pro kvalifikovanější odhady rovněž nehlédnout, ale je určité výmluvné, že v rukopisných fondech muzeí a galerií ČR nebyl odhalen ani jeden z exemplářů, jen jeden byl zachycen ve fondech zámeckých, hradních a palácových knihoven, pouhé tři ve fondech centrálních a církevních knihoven a nejvíce (27 exemplářů) bylo v archivních knihovnách. Samozřejmě, že tento výčet nemusí být definitivní, jde ale v současné době o povědomí o circa 30 zachovaných rukopisech (v tomto výčtu není rozlišena jejich jazyková podoba a to, zda jde o vydání *Práv městských* i *Krátké Summy*). Napodiv ani jeden exemplář není také například zastoupen v jinak bohatých historických knihovních fondech dnešního Zemského muzea v Brně. Stanislav PETR – Irena ZACHOVÁ, *Soupis sbírky rukopisů bývalého Františkova muzea v Brně*, Praha 2010.

ale serióznější kvantifikace bude nepochybně oproti stávajícím předpokladům značně nižší (alespoň ve smyslu zachovaných exemplářů).

V této souvislosti se také domnívám, že měl být podniknut alespoň pokus zjistit, jaké materiály jsou zachovány z činnosti menší pracovní skupiny (Miroslav Boháček, František Čáda, Václav Vojtišek, Václav Vaněček, František Hoffmann), která se v rámci odborných aktivit Komise pro soupis a studium rukopisů soustřeďovala v 50. a 60. letech minulého století i na specializovaný soupis rukopisů právní povahy, včetně rukopisů městských práv. Katalogizační práce Komise byly i podnětem ke zpracovávání specializovaných studií zaměřených k objasnění původních předloh a filiace některých právních rukopisů, které tak prohlubovaly studium otázek spojených s pronikáním městského práva v našich podmínkách, započaté už v polovině 19. století.

Máme-li hodnotit recepci jakéhokoli historického díla, jistě je zapotřebí v první řadě objasnit jeho genezi, což je v případě právního korpusu zvláště důležité. Už ve čtyřicátých letech 20. století bylo upozorněno na to, že Koldínova práva jsou kompilací⁹ a že by bylo záhodno objasnit podíl brněnského práva na jejich vzniku. Tím se dostávám k první části uvozuji kapitoly, tedy právně historického nástinu o *Vývoji městského práva v Čechách*. V něm je sice ve zkratce zmíněno i brněnské právo (Brňané tak budou jistě překvapeni lokalizací svého města do Čech), nejsou však recipovány unikátní edice a studie Miroslava Flodra ke genezi a významu brněnského práva¹⁰ a některé další zásadní studie Františka Hoffmanna.¹¹ Ty posunuly stav poznání tohoto jedinečného městského práva domácího původu a naznačily jeho infiltraci do Čech. V ní sehrála zásadní roli horní města Jihlava a Kutná Hora. Jejich prostřednictvím se dostávaly do Čech české překlady zestručněné verze brněnské právní knihy (*Manipulus vel directorium iuris civilis* a verze obohacená o 300 jihlavských článků pod názvem *Liber (cursus) sententiarum civilium*). Ty se zde neadekvátně začaly označovat jako *Knihy práva pražského* a posloužily poté i jako základ kodifikace nejen Brikcímu z Licska, ale v omezenější míře rovněž Pavlu Kristiánovi z Koldína.¹² Z detailních kodikologických analýz vyplývá, že z práva původem brněnského či jihlavského (respektive z kvalifikovaných výroků tamějších městských soudů) převzal kodifikátor Koldín do svého souboru ještě na 130 článků, což by činilo řádově 13 procent textu zákoníku. V té souvislos-

9 Není zmiňována studie: Jaromír ŠTĚPÁN, *O kompilační povaze Koldínových Práv městských* (= Práce ze semináře českých právních dějin na Právnické fakultě Karlovy univerzity v Praze), Praha 1940, s. 7–66.

10 Uvedeny jsou výčtové v „Poznámce“, viz recenzovaná edice *Práva městská Království českého*, pozn. 6 na s. 31–32.

11 F. HOFFMANN, *Soupis rukopisů městských práv v českých zemích*, in: *Městské právo v 16.–18. století v Evropě*, ed. Karel Malý, Praha 1982, s. 245–256; TÝŽ, *Brněnské městské právo*, in: Brno mezi městy střední Evropy. K vydání připravili František ZŘÍDKAVESELÝ a Václav PEŠA, Brno, 1983, s. 167–180; TÝŽ, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009, zejména s. 393–404.

12 Souhrnně na základě starší literatury viz Hana JORDÁNKOVÁ – L. SULITKOVÁ, *K důležitosti zkoumání filiace právních rukopisů na příkladu Brna*, Studie o rukopisech 44, 2014, s. 271–304. Zde též (na základě zmiňovaných studií F. Hoffmanna) charakteristika „původnosti“ tzv. pražského práva.

ti by bylo stálo za to v nynější edici objasnit, zda to případně nejsou články, nesoucí výrazné stopy římského právního myšlení.¹³ Přičítá-li se totiž znalost římského práva jistě opodstatněně i P. Koldínovi, nelze tak činit bez toho, aby se odlišily případné časové vrstvy tohoto právního vědomí.

V právně historickém úvodu tak postrádám nejen hlubší naznačení geneze městského práva u nás, ale také, jak již bylo uvedeno, na opačném časovém pólu zhodnocení vědeckých studií právníků, kteří se městským zákoníkem jako právní normou z oblasti partikulárního práva zabývali do období, kdy už se připravoval jednotný občanský zákoník, tedy do počátku 19. století (přitom se v literatuře traduje i názor, že některé brněnské články byly vhodné ještě pro formulaci části paragrafů tohoto nového obecného zákoníku). Z řečeného vyplývá, že brněnské právo nebylo pro Koldína jen nějakým podpůrným, informativním zdrojem, ale že plnilo roli formativní. V té souvislosti by právě bylo bývalo důležité se pozastavit nad platností a vlivem vlastního brněnského práva po Koldínově kodifikaci. Jakou vážnost mu nadále sami brněnští přikládali, je přímo symptomatické, neboť krátce předtím, než začal Koldínův zákoník platit ve všech městech i na Moravě, zadala ještě brněnská městská rada roku 1680¹⁴ svému syndikovi překlad *Municipálu* (neboli právní knihy) do němčiny. A pro další uživatele je jistě škoda, že v úvodu (a bohužel ani v dalších částech edice) není ani zmínka o do jisté míry komplementární kolektivní monografii, publikované víceméně současně z mezinárodní konference pořádané u příležitosti nového vydání Koldínova zákoníku, a především že nejsou zmíněny tam zveřejněné, zasvěcené historické studie Jaroslava Pánka a Jiřího Peška, hodnotící společenskou atmosféru v době přijetí speciálního městského zákoníku a osobnost samotného Pavla Koldína.¹⁵

Představovalo-li původní Jirečkovy vydání *Městských práv* na 500 tiskových stran, nepřekvapí jistě, že i větší část recenzované publikace tvoří opět edice základního pramene (nyní na 550 tiskových stran). Jak už bylo řečeno, nová edice přináší transkribovaný text nejstarších tisků *Práv městských*, *Krátké summy* a *Pokut*, přičemž za základ pravidel pro přepis posloužily obecné *Zásady* koncipované v nedávné době kolektivem autorů pod vedením

13 I těmto otázkám ve vztahu k brněnskému právu již byla věnována starší literaturou značná pozornost – jde zejména o čtenější studie Miroslava BOHÁČKA a Gertrudy SCHUBART-FIKENT-SCHEROVÉ. Jejich citace viz M. FLODR, *Právní kniha města Brna* III, Brno 1993. *Rejstříky a přehledy*. Brno 1993, s. 258, 263. Překvapuje, že není také uveden odkaz na článek Michala SKŘEJPKA, *Římskoprávní zásady v díle P. K. Koldína*, Všeprd, Časopis českých právníků, 2010, k dispozici on-line (29. 12. 2014). K pronikání římského práva a zhodnocení starších studií k této problematice viz též webové stránky Jany JANIŠOVÉ k výuce na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci <http://www.pf.upol.cz/menu/struktura-pf/katedry/katedra-teorie-prava-a-pravnich-dejin/prameny-a-recepce-rimskeho-prava/> (22. 12. 2014).

14 L. SULITKOVÁ, *Obnovy městské rady v královském městě Brně na přelomu 17. a 18. století – doznívání tradice*, in: Archivum amicus historici est. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Hany Jordánkové, Statutární město Brno – Archiv města Brna 2015, s. 333–350.

15 Jaroslav PÁNEK, *Stavovská politika v době přijetí Koldínova zákoníku*, in: Karel Malý – Jiří Šouša (ed.), *Městské právo ve střední Evropě*. Sborník příspěvků z mezinárodní právnické konference Práva městská Království českého z 19.–21. září 2011, Praha Karolinum 2013, s. 12–24; Jiří PEŠEK, *Pavel Kristián z Koldína – život a kariéra*, in: tamtéž, s. 25–62.

Ivana Štovička.¹⁶ Vedeni až jakousi přehnanou pečlivostí, umísťují editoři textové poznámky všude tam, kde mají pocit, že by měli upozornit na sporný jazykový jev, což je ovšem v mnoha případech abundantní (četné jsou tak poznámky typu „vykázaného“ apod.) a původní zápis se od současného liší jen využitím dobově typických grafémů. Mnohdy jde také jen o záznam běžné dobové fonetiky, pak ale nelze rozumět tomu, proč editoři původní podobu zápisu „nejjasnější“ modernizují na „nejjasnější“ či původní „tayně“ přepíší „tejně“. Na druhé straně respektují původní zápis náslovných „s“ a „z“ (případně předložek „s“ a „z“), což, jak známo i z jiných dobových textů, nemá žádnou gramaticky signifikantní hodnotu a v současných edicích se většinou přistupuje k přepisu podle dnešního jazykového úzu.

Co se týče věcných poznámek, uváděných arabskými číslicemi, ty se omezují jen na vytčení případných rozdílů s edicí Jirečkovou a jelikož, jak naznačeno výše, nová edice už nebere v potaz žádný jiný dochovaný text Koldínova zákoníku, tím méně pak dobové marginální a lineární glosy, uživatel záhy zjistí, že jde oproti Jirečkovu vydání v podstatě o zanedbatelné rozdíly. Nutně se tak vkrádá otázka, zda celá ta námaha v podstatě jakési kolace Jirečkem zprostředkovaného textu Koldínových práv stála za to, respektive do jaké míry posunula stav našeho poznání městského partikulárního práva jako dokladu právního myšlení a právní kultury své doby.

Z nezbytného kritického informačního aparátu jsou uvedeny rejstříky – spojený jmenný a místní a rejstřík věcný, nahrazující dosavadní orientaci zmíněným rejstříkem Koldínovým, který je ovšem součástí i nové edice. U obou nově sestavených rejstříků však postrádám uvozující vysvětlení, jak byla hesla tvořena a proč se odkazuje na čísla stran a ne účelněji na čísla článků (samozřejmě samostatně i pro *Krátkou Summu*), což by bylo bývalo pro uživatele daleko praktičtější (nemluvě už o tom, že takový rejstřík by byl „věcný“ a nebyl by závislý na stávající typografické úpravě, zvláště pokud by nová edice byla k dispozici i online). Navíc u některých kumulativních hesel by bylo stálo za úvahu je ještě vnitřně členit, aby se zájemce například o „škodu“ nemusel probírat desítkami odkazů na strany.

Edice bohužel neuvádí další obvyklé a doslova neodmyslitelné součásti informačního aparátu, totiž jak seznam využitých pramenů, tak literatury, včetně sekundární. Přinejmenším by bylo bývalo potřebné soustředit se alespoň na nové tituly od bilanční publikace z roku 1982 k městskému právu v Evropě v raném novověku.¹⁷

A nyní k druhé části recenzované publikace, totiž připojeným „komentářům“, které by jistě měly vynírat tak, aby se zájemce poučil o recepci městského právního řádu dalšími generacemi, a to jak v oblasti trestního, tak i civilního práva. V recenzované publikaci jde tedy konkrétně o tyto oddíly: *Trestní právo a proces před městskými soudy* (Karel Malý), *Organizace veřejné správy a správní právo v Koldínově kodifikaci* (Ladislav Soukup), *Majetková práva* (Petra Skřejpková), *Manželské právo a právní postavení dětí v právech městských* (Pavla Slavičková), představující dohromady na 110 tiskových stran. Ponecháme-li zcela stranou ani ne deseti stranový oddíl o organizaci veřejné správy, který přináší jen dávno známé a neúplné informace

16 Ivan ŠTOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání historických pramenů z období od počátků 16. století do současnosti*, Praha 2002.

17 K. MALÝ (ed.), *Městské právo 16.–18. století v Evropě*, Praha 1982; srov. pozn. 15.

o konšelích a městském stavebním právu, zjistíme záhy, že pod pojmem „komentář“ si autoři představují v zásadě jen charakteristiku předmětných článků městského zákoníku.

Už výše jsem v příslušných souvislostech naznačila očekávání, že autoři uplatní znalosti i dalších rukopisů a tisků Koldínových práv, zejména moravské provenience, potažmo žádoucí znalosti dobových glos v jeho díle, respektive také dalších pramenů (v úvodní poznámce označených jako „doplňkové zdroje“), které by alespoň na základě kvalifikovaných sond přiblížily dobovou městskou soudní praxi a respekt k zákonné normě. Jak jsem již také podotkla, na druhé straně bych považovala za nutné vyjít z důkladné geneze domácího městského práva a sledovat, do jaké míry se například římskoprávní prvky brněnsko-jihlavských práv uplatnily i v Koldínově zákoníku, respektive které jeho části toto původem moravské právo výrazněji ovlivnilo (a ve svých důsledcích pak zřejmě ještě i všeobecný civilní zákoník z roku 1811). Přitom jsem se snažila také naznačit, jak silná byla tradice vlastního brněnského městského práva ještě koncem 17. století. Z poznámek pod čarou v „komentářích“ je patrné, že autoři se žádnými dalšími prameny kromě vlastních *Práv městských* nepracují a že znalost potřebné literatury se v podstatě točí kolem základních, dávno známých, potažmo v jistých ohledech už překonaných děl, takže místy dochází i ke zkreslování právní terminologie (viz například oddíl o manželském právu). Ani pojednání znalce právní kultury K. Malého o trestech se nedostává dále, nežli co už z jeho prací o trestním právu známe. Velmi zajímavé by bylo například pozastavit se nad vlivem trestů obsažených v Koldínově zákoníku na mladší právní kodifikace 18. století, v nichž oprávněně spatřujeme základy moderního právního řádu u nás.

Jistě, požadavek na komplexní komentáře by vyžadoval náročnou heuristiku, která zřejmě nemohla být v čase vymezeném pro předmětný grantový projekt zvládnuta, pak se ale měl změnit záměr a edice si neměla klást cíle, kterých objektivně nemohla dosáhnout. A nedosáhla jich ani v části ediční, ani v těchto komentářích. Méně by bylo bývalo více – místo této tzv. komentářové části, kterou bylo možné publikovat až po čase a jinde, by bylo pro badatelskou obec více žádoucí připravit skutečně novou jednosvazkovou edici se všemi nezbytnými náležitostmi (důkladným úvodem a seznamem využitých pramenů a literatury), která by v poznámkách komentovala i případné jiné textové varianty Koldínových městských práv, především reflektovala brněnský Sinapiův tisk z roku 1701. Vítané by rovněž bylo, kdyby do takového vydání byly vřazeny i komplementární studie z paralelního konferenčního sborníku anebo na ně bylo alespoň explicitě upozorněno. Teprve takovýto postup by nahradil stávající edici Jirečkovu, oproti níž tato nová nepředstavuje dle mého názoru výraznější kvalitativní posun. Zpracování, které by bralo v potaz i další naznačené pramenné zdroje a dobovou soudní praxi by poskytlo solidnější základ pro kladení a zodpovídání dalších relevantních otázek, například k podobě raně novověkého městského soudnictví (zde by byla zvlášť zajímavá oblast původního domácího městského práva na jižní a jihozápadní Moravě), ke vztahu práva městského a zemského, či k případné aplikaci městského práva v praxi vrchnostenských soudů v 18. století apod. Tyto badatelské okruhy tak zůstávají nadále otevřeny.

Ludmila Sulitková